Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (sedmi senat)

z dne 10. septembra 2015*

„Neizpolnitev obveznosti države — Člen 49 PDEU — Svoboda ustanavljanja — Notarji — Pogoj državljanstva — Člen 51 PDEU — Sodelovanje pri izvajanju javne oblasti“

V zadevi C-151/14,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 258 PDEU, vložene 31. marca 2014,

Evropska komisija, ki jo zastopata I. Rubene in H. Støvlbæk, agenta, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožeča stranka,

proti

Republiki Latviji, ki jo zastopajo D. Pelše, I. Kalniņš in K. Freimanis, agenti,

tožena stranka,

ob intervenciji

Češke republike, ki jo zastopata M. Smolek in J. Vláčil, agenta,

Madžarske, ki jo zastopata M. Tátrai in M. Fehér, agenta,

intervenientki,

SODIŠČE (sedmi senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik senata, A. Arabadžiev (poročevalec) in J. L. da Cruz Vilaça, sodnika,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: latvijščina.

Sodbo

1 Evropska komisija s to tožbo Sodišču predlaga, naj ugotovi, da Republika Latvija s tem, da dostop do notarskega poklica pogojuje z državljanstvom, ni izpolnila svojih obveznosti iz členov 49 PDEU in 51 PDEU.

Pravni okvir

Splošna ureditev notarskega poklica v Latviji

2 Organizacijo notariata ureja zakon o notariatu (Notariāta likums) z dne 9. julija 1993 (*Latvijas Vēstnesis*, 1993, št. 48, v nadaljevanju: zakon o notariatu).

3 Člen 1(2) tega zakona določa, da navedeni zakon ureja poklicno in poslovno dejavnost notarjev, ki v skladu s členom 238 navedenega zakona, opravljajo svoboden poklic.

4 V skladu s členom 3 tega zakona se šteje, da notarji opravljajo javno službo. V skladu s členom 5 navedenega zakona morajo upoštevati izključno zakon in svojo službo opravljati povsem neodvisno.

5 V skladu s členom 8(1) zakona o notariatu notarja imenuje, premesti in razreši minister za pravosodje.

6 V zvezi s pogoji za dostop do notarske funkcije člen 9(1) navedenega zakona določa, da „so lahko notarji osebe, ki so državljani Republike Latvije“.

7 V skladu s členom 38(1) zakona o notariatu notar svoje naloge opravlja na sodnem območju, na katerem je njegov sedež. V skladu s členom 39(1) tega zakona lahko notar nudi pomoč osebam, ki se obrnejo nanj, tudi če je njihovo prebivališče ali premoženje, na katero se nanaša notarska listina, zunaj tega območja.

8 V skladu s členom 39(2) navedenega zakona notar ne more odkloniti poslovanja, razen v primerih, ki jih določa zakon. Kljub temu mora v skladu s členom 40 tega zakona odkloniti svoje storitve, kadar se njegovo sodelovanje potrebuje za udeležbo pri dejavnostih, ki imajo očitno protizakonit in nemoralen cilj.

Notarske dejavnosti v Latviji

9 Med različnimi dejavnostmi, ki jih opravlja notar v latvijskem pravnem redu, je njegova glavna naloga sestavljanje javnih listin.

10 Člen 82.[1] zakona o notariatu določa, „da mora notar, kadar potrjuje izjavo volje, sestaviti javno listino“, člen 87.[1] tega zakona pa zlasti pojasnjuje, da mora notar ugotoviti voljo strank v listini in vsebino dogovora ter da jih mora seznaniti z morebitnimi pravnimi posledicami tega dogovora.

11 V zvezi z izvrševanjem notarskih listin člen 107.[4] navedenega zakona določa, da lahko upnik notarju predloži notarsko listino v prisilno izvršbo obveznosti v roku enega leta od dneva zapadlosti obveznosti. Če dolžnik meni, da zahteva upnika ni utemeljena, lahko na podlagi člena 107.[9] tega zakona vloži tožbo v skladu z določbami člena 406 zakonika o civilnem postopku (*Latvijas Vēstnesis*, 1998, št. 326/330).

12 V skladu s členi od 108 do 139 navedenega zakona notar overja zlasti podpise, prepise in prevode ter potrjuje resničnost nekaterih dejstev, kot je to, da oseba živi.

13 Notar v skladu s členi od 140 do 145 zakona o notariatu opravlja dejavnosti hrambe denarja, vrednostnih papirjev in dokumentov.

14 Člen 264 tega zakona v zvezi z dedovanjem določa, da mora notar sestaviti notarsko listino, kadar so preživeli zakonec in dediči, ki so sprejeli dedovanje, sklenili dogovor. Člen 315 navedenega zakona natančneje določa, da mora v vsakem sporu v zvezi z dedovanjem odločiti sodišče v skladu z upoštevnimi postopki.

15 Člen 320 zakona o notariatu določa, da lahko notar opravi delitev zapuščine, če v zvezi s tem ni bilo spora med dediči. Vsak spor je treba v skladu s členom 250.[1](1) zakonika o civilnem postopku predložiti sodišču, ki lahko v skladu s členom 250.[2](3) tega zakonika na notarja prenese nadzor nad potekom delitve zapuščine. V zvezi s tem člen 250.[3](3) navedenega zakonika določa, da mora notar, kadar sestavlja načrt delitve zapuščine, sprejeti ukrepe, ki omogočajo poravnavo zadevnih strank in ki bi lahko olajšali sklenitev dogovora med temi strankami. Člen 250.[3](5) tega zakonika natančneje določa, da mora notar sodišču predložiti popis, cenitev in načrt delitve zapuščine.

16 Člena 325 in 327 zakona o notariatu glede pristojnosti notarja v zvezi z razvezo zakonske zveze določa, da lahko notar razveže zakonsko zvezo v primeru sporazumne zahteve zakoncev, če nimata skupnega otroka in nimata skupnega premoženja. V nasprotnem primeru lahko razglasi tako razvezo, če sta zadevni osebi pred tem sklenili sporazum glede varstva in vzgoje otroka, glede izvajanja pravice do stikov in glede sredstev za njegovo preživljanje ter glede delitve premoženja.

17 Člen 338 tega zakona natančneje določa, da notar posreduje informacije v zvezi z razvezo zakonske zveze z mednarodnim elementom ministrstvu za zunanje zadeve.

Predhodni postopek

18 Komisija je z dopisom z dne 12. oktobra 2006 Republiki Latviji poslala uradni opomin, naj ji v roku dveh mesecev predloži pojasnila glede skladnosti pogoja državljanstva, ki je določen za opravljanje notarskega poklica v Latviji, s členoma 49 PDEU in 51 PDEU.

19 Republika Latvija je na ta uradni opomin odgovorila z dopisom z dne 21. decembra 2006, v katerem je navedla razloge za to, da se po njenem mnenju za notarje uporabi člen 51, prvi odstavek, PDEU.

20 Ker Komisije pojasnila, ki jih je predložila Republika Latvija, niso prepričala, ji je z dopisom z dne 17. oktobra 2007 poslala obrazloženo mnenje, na katero je Republika Latvija odgovorila z dopisom z dne 3. januarja 2008.

21 Sodišče je 24. maja 2011 v sodbah Komisija/Belgija (C-47/08, EU:C:2011:334), Komisija/Francija (C-50/08, EU:C:2011:335), Komisija/Luksemburg (C-51/08, EU:C:2011:336), Komisija/Avstrija (C-53/08, EU:C:2011:338), Komisija/Nemčija (C-54/08, EU:C:2011:339) in Komisija/Grčija (C-61/08, EU:C:2011:340) odločilo, da pogoj državljanstva, ki je za dostop do notarskega poklica zahtevan v Belgiji, Franciji, Luksemburgu, Avstriji, Nemčiji in Grčiji, pomeni diskriminacijo na podlagi državljanstva, ki je prepovedana s členom 43 ES (zdaj člen 49 PDEU). Republika Latvija je bila pred Sodiščem intervenientka v podporo teh držav članic.

22 Komisija je z dopisom z dne 9. novembra 2011 Republiko Latvijo opozorila na sodbe, navedene v prejšnji točki te sodbe.

23 Republika Latvija je na ta dopis odgovorila z dopisom z dne 5. januarja 2012.

24 Komisija je 22. novembra 2012 Republiki Latviji poslala dodatno obrazloženo mnenje, v katerem so bila obravnavana le vprašanja, ki jih ni obravnavalo Sodišče v sodbah, navedenih v točki 21 te sodbe.

25 Republika Latvija je z dopisom z dne 21. januarja 2013 odgovorila na to mnenje in obrazložila, zakaj meni, da stališče Komisije ni utemeljeno.

26 Komisija se je v teh okoliščinah odločila vložiti to tožbo.

Tožba

Trditve strank

27 Komisija meni, da dejavnosti, ki jih opravlja notar v latvijskem pravnem redu, niso povezane z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU, kot ga razlaga Sodišče.

28 Komisija zatrjuje, prvič, da je v zvezi z dejavnostjo potrjevanja aktov in sporazumov na eni strani pogoj za posredovanje notarja predhodni obstoj soglasja strank in da na drugi strani notar ne more enostransko spremeniti akta, ne da bi prej pridobil soglasje zadevnih strank. V zvezi s tem se opira na sodno prakso Sodišča, v skladu s katero te dejavnosti potrjevanja ni mogoče enačiti z neposredno in posebno povezanostjo z izvajanjem javne oblasti.

29 Poleg tega bi morala za overjanje podpisov državljanov v okviru postopka vlaganja zakonodajnih pobud državljanov veljati enaka presoja.

30 Drugič, Komisija glede nalog notarja v zvezi s hrambo denarja, vrednostnih papirjev in dokumentov prav tako meni, da niso v zvezi z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU.

31 Tretjič, naloge notarja v zvezi z dedovanjem kot tudi zadeve, ki jih ta vodi v zvezi z razvezo zakonske zveze, naj bi bile nepravdne, saj člen 315 zakona o notariatu določa, da je treba o vsakem sporu s tega področja odločiti v sodnem postopku.

32 Po mnenju Komisije so te dejavnosti za izvajanje javne oblasti pripravljalne, saj privedejo do izdelave popisa zapuščine, njene cenitve in načrta delitve dediščine, ki jih mora notar nato posredovati sodišču. Zato naj ne bi bilo mogoče šteti, da ima notar v zvezi s tem pooblastilo za zavezujoče odločanje.

33 Četrtič, Komisija glede dejavnosti notarja v zvezi z razvezo zakonske zveze poudarja, da zakon o notariatu notarjem nalaga le razglasitev sporazumnih razvez zakonske zveze. Le sodišče naj bi bilo pristojno v primerih sporov med zakoncema. V primerih razvez zakonske zveze z mednarodnim elementom pa naj bi notar opravil le povsem formalno ugotovitev, da ima eden od zakoncev stalno prebivališče dejansko na latvijskem ozemlju.

34 Poleg tega naj posebni status notarja v latvijskem pravu, zaprisega zvestobe, ki jo mora ta podati latvijski državi, dostop, ki ga ima do informacij, danih v odgovornost države, in uporaba državnih simbolov ne bi bili neposredno upoštevni za presojo narave dejavnosti, ki jih opravljajo notarji.

35 Natančneje, Komisija opozarja, da je treba v skladu s sodno prakso Sodišča glede posebnega statusa notarjev, to, ali se izjema iz člena 51, prvi odstavek, PDEU nanaša na zadevne dejavnosti, preizkusiti glede na naravo zadevnih dejavnosti, in ne glede na ta status.

36 Komisija poudarja tudi, da je Sodišče pojasnilo, da je lahko – čeprav je res, da je del notarskih nagrad določen v zakonu – kakovost opravljenih storitev med notarji različna glede na njihove poklicne sposobnosti. Sodišče je tako presodilo, da notarji v okviru svoje krajevne pristojnosti poklic opravljajo v razmerah konkurence, kar za izvajanje javne oblasti ni značilno.

37 Republika Latvija ob podpori Češke republike in Madžarske zatrjuje, prvič, da notarski poklic ni mogoče šteti za podjetniško dejavnost v smislu člena 49 PDEU, kar potrjuje člen 239 zakona o notariatu, ki določa, da je poklicna dejavnost notarjev intelektualno delo, katerega cilj ni ustvarjanje dobička.

38 Poleg tega naj notarji svojega poklica ne bi opravljali v položaju proste konkurence, saj naj ne bi izbirali niti storitev, ki jih ponujajo, niti kraja, kjer jih opravljajo, niti plačila, za katero se te storitve opravljajo.

39 Vsekakor naj bi notarji v Latviji opravljali dejavnosti v zvezi z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU, čeprav naj to ne bi veljalo za notarje, ki delujejo v državah članicah, za katere je bilo v sodbah, navedenih v točki 21 te sodbe, ugotovljeno, da ne izpolnjujejo obveznosti.

40 Na eni strani naj bi imel namreč notar pooblastilo za odločanje, saj naj bi lahko zakonito odklonil sestavo notarskih listin v zvezi z nezakonitimi dejavnostmi.

41 Na drugi strani naj bi bile listine, ki jih sestavijo notarji v okviru svojih nalog, izdane v imenu države.

42 Drugič, Republika Latvija zatrjuje, da se Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij (UL L 255, str. 22), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2013/55/EU (UL L 354, str. 132, v nadaljevanju: Direktiva 2005/36), ne uporablja za notarje, zaradi česar zanje ne veljata svoboda opravljanja storitev in svoboda ustanavljanja.

43 Tretjič, Republika Latvija v zvezi z dejavnostmi notarjev poudarja, da je sestavljanje javnih listin izraz izvajanja javne oblasti, saj potrditev dokumenta povzroči, da ga je mogoče uveljavljati proti tretjim.

44 Javne listine, ki jih sestavi notar, naj bi tako imele popolno dokazno moč in naj bi bile izvršljive, to, da se lahko zoper notarsko listino vloži pravno sredstvo, pa naj ne bi pomenilo, da je samo pomožni ali pripravljalni akt.

45 Kar zadeva pristojnosti notarja v zvezi z dedovanjem, naj bi ta svoje naloge opravljal neodvisno in naj bi bil pooblaščen, da sestavi listine v zvezi s potrditvijo pravic dedičev.

46 Republika Latvija glede dejavnosti notarja v zvezi z razvezo zakonske zveze zatrjuje, da to, da so te dejavnosti omejene na sporazumno razvezo, ni zelo pomembno, saj je odločba, ki se od notarja zahteva, da jo v zvezi s tem sprejme, dokončna odločba, ki velja za stranke in za tretje. Notar naj pri izvajanju teh posebnih nalog ne bi bil podvržen nobenemu sodnemu nadzoru, niti kadar pri razvezi obstaja mednarodni element.

47 Poleg tega to, da se razveze zakonske zveze vpišejo v matični register, potrjuje, da je naloga notarja v zvezi s tem del izvajanja javne oblasti (sodba Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, C-405/01, EU:C:2003:515, točka 42).

Presoja Sodišča

48 Najprej je treba poudariti, da je Sodišče v sodbah, navedenih v točki 21 te sodbe, presodilo, da svoboda ustanavljanja, kakor je določena v členu 49 PDEU, velja za notarski poklic.

49 S trditvijo Republike Latvije, kakor je povzeta v točkah 37 in 38 te sodbe, da notarskega poklica ni mogoče šteti za podjetniško dejavnost, ni mogoče izpodbiti te presoje.

50 Na eni strani namreč v skladu s členom 238 zakona o notariatu notarji opravljajo svoboden poklic. Na drugi strani ni sporno, da lahko, kadar notar ni imenovan po samem zakonu, vsaka stranka notarja izbere svobodno. Čeprav je res, da so notarske nagrade določene v zakonu, pa je lahko kakovost opravljenih storitev med notarji različna, zlasti glede na poklicne sposobnosti zadevnih oseb.

51 Iz tega izhaja, da notarji v okviru svoje krajevne pristojnosti poklic opravljajo v razmerah konkurence.

52 Dalje je treba poudariti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso namen člena 49 PDEU, da se vsakemu državljanu države članice, ki ustanovi sedež v drugi državi članici, da bi tam opravljal dejavnost kot samozaposlena oseba, zagotovi obravnava, ki je enaka obravnavi državljanov te države, in da se prepove vsaka diskriminacija na podlagi državljanstva, ki bi bila kot omejitev svobode ustanavljanja določena v nacionalni zakonodaji (glej v tem smislu sodbi Komisija/Francija, 270/83, EU:C:1986:37, točka 14, in Komisija/Nizozemska, C-157/09, EU:C:2011:794, točka 53).

53 V obravnavani zadevi pa je bil dostop do notarskega poklica s sporno nacionalno zakonodajo pridržan latvijskim državljanom, s čimer je bilo uvedeno različno obravnavanje na podlagi državljanstva, ki ga člen 49 PDEU načeloma prepoveduje.

54 Vendar Republika Latvija zatrjuje, da dejavnosti notarjev ne spadajo na področje uporabe člena 49 PDEU, saj so povezane z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU.

55 V zvezi s tem je treba poudariti, da je bilo v zadevah, v katerih so bile izrečene sodbe, navedene v točki 21 te sodbe, presojeno, da dejavnosti, ki so bile zaupane zadevnim notarjem, v smislu sodne prakse Sodišča niso v neposredni in posebni zvezi z izvajanem javne oblasti.

56 Ob upoštevanju te sodne prakse je zato treba preizkusiti, ali so dejavnosti, ki so notarjem zaupane v latvijskem pravnem redu, v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti.

57 Prvič, v zvezi z dejavnostjo potrjevanja ni sporno, da je njena značilnost, da mora notar zlasti preveriti, ali so izpolnjeni vsi zakonski pogoji, ki so nujni za sestavo listine.

58 Poleg tega se po latvijski zakonodaji potrjujejo akti ali sporazumi, h katerim so stranke prostovoljno pristopile. Stranke lahko namreč v okviru zakonskih omejitev same določijo obseg svojih pravic in obveznosti in prosto izbirajo določbe, glede katerih se nameravajo zavezati, ko akt ali sporazum notarju predložijo v potrditev. Pogoj za posredovanje notarja je tako predhodno soglasje ali ujemanje volje strank.

59 Sodišče je v zvezi s tem presodilo, da sama dejavnost potrjevanja, ki je tako zaupana notarjem, nima neposredne in posebne zveze z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU (glej po analogiji zlasti sodbo Komisija/Belgija, C-47/08, EU:C:2011:334, točka 92).

60 Seveda notar, kot poudarja Latvijska republika, kadar mora pred potrditvijo akta ali sporazuma preveriti, ali so izpolnjeni vsi zakonski pogoji, ki so nujni za sestavo tega akta ali sporazuma, uresničuje cilje v splošnem interesu, to je zagotoviti zakonitost in pravno varnost aktov, ki jih sklenejo posamezniki med seboj. Vendar le uresničevanje tega cilja ne more upravičiti tega, da so pooblastila, ki so za to potrebna, pridržana samo notarjem, ki so državljani zadevne države članice (sodba Komisija/Belgija, C-47/08, EU:C:2011:334, točki 94 in 95).

61 Prav tako je res, da mora notar neodvisno od volje strank odkloniti potrditev listine ali sporazuma, ki ne izpolnjuje zakonsko določenih pogojev. Vendar po taki odklonitvi te stranke prosto izbirajo, ali bodo odpravile ugotovljeno nezakonitost, ali bodo spremenile določila zadevnega akta ali sporazuma, ali pa se bodo temu aktu ali temu sporazumu odrekle (glej sodbo Komisija/Belgija, C-47/08, EU:C:2011:334, točka 98).

62 Razen glede trditve v zvezi z izvršljivostjo akta proti tretjim, s katero kljub temu ni mogoče uspeti, ker se navedena izvršljivost navezuje samo na dokazno moč akta, je torej treba ugotoviti, da Republika Latvija ni predstavila ničesar, kar bi omogočalo razločevanje med notarskimi dejavnostmi v tej državi članici in notarskimi dejavnostmi, ki se opravljajo v državah članicah, za katere je bila s sodbami, navedenimi v točki 21 te sodbe, ugotovljena neizpolnitev obveznosti.

63 Poleg tega je to, da notarji overjajo podpise državljanov v okviru postopka vlaganja zakonodajnih pobud državljanov, ob upoštevanju preudarkov v točkah 60 in 61 te sodbe, še manj mogoče šteti za povezano z izvajanjem javne oblasti.

64 Drugič, prav tako je treba preizkusiti, ali so preostale dejavnosti, ki so zaupane notarjem v latvijskem pravnem redu in na katere se sklicuje Republika Latvija, v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti.

65 Najprej, glede dejavnosti v zvezi s hrambo denarja, vrednostnih papirjev in dokumentov je treba ugotoviti, da Republika Latvija ni prerekala tega, da take dejavnosti niso v zvezi z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU.

66 Dalje, glede nalog v zvezi z dedovanjem je treba poudariti, da lahko na eni strani notar opravi delitev zapuščine le, če ni spora med dediči, in da mora na drugi strani v skladu s členom 250.[3](5) zakonika o civilnem postopku sodišču predložiti popis, cenitev in načrt delitve zapuščine.

67 Ker se tako naloge, ki so zaupane notarjem v zvezi z dedovanjem, opravljajo na podlagi soglasja ali kot pripravljalne naloge pod nadzorom sodišča, ni mogoče šteti, da so same v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti.

68 Nazadnje, glede dejavnosti v zvezi z razvezo zakonske zveze je treba poudariti, da je notar v skladu s členoma 325 in 327 zakona o notariatu pooblaščen za razvezo zakonske zveze le, kadar sta zakonca izrazila soglasje o sami razvezi, če imata skupnega otroka ali skupno premoženje pa le, kadar sta sklenila sporazum glede varstva in vzgoje otroka, glede izvajanja pravice do stikov in glede sredstev za njegovo preživljanje ter glede delitve premoženja.

69 Poleg tega je v zvezi s preostalimi primeri razveze zakonske zveze iz besedila člena 233 zakonika o civilnem postopku, ki je umeščen v del 29, naslovljen „Določbe v zvezi z razveljavitvijo in prenehanjem zakonske zveze“, razvidno, da ti spadajo v pristojnost sodišč.

70 Tako je treba ugotoviti, da pristojnost notarja v zvezi z razvezo zakonske zveze, ki temelji izključno na volji strank in ne posega v prerogative sodišča, kadar ni soglasja strank, ni v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti.

71 V zvezi s trditvijo, ki jo Republika Latvija izpeljuje iz sodbe Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, EU:C:2003:515), da v Latviji matični urad registrira sporazumno razvezo zakonske zveze, ki jo razglasi notar, je iz točke 42 navedene sodbe razvidno, da se je Sodišče, ko je presodilo, da so naloge, ki so zaupane poveljnikom in prvim častnikom trgovskih ladij, ki plujejo pod špansko zastavo, v zvezi z izvajanjem prerogativ javne oblasti, sklicevalo na vse naloge, ki jih ti opravljajo, kar zajema prerogative v zvezi z ohranjanjem varnosti in izvajanjem policijskih pooblastil, ki jih po potrebi dopolnjujejo preiskovalna pooblastila ali pooblastila za uporabo prisile ali kaznovanja, in ne samo na pooblastila, ki jih imajo poveljniki in prvi častniki v zvezi z osebnim stanjem.

72 Ugotovitev iz točke 70 te sodbe tudi ni mogoče izpodbiti s pooblastili, ki so zaupana notarjem v zvezi z razvezami zakonske zveze z mednarodnim elementom, saj na eni strani te razveze temeljijo na skupni volji zakoncev, da njuna zakonska zveza preneha, in je na drugi strani naloga notarja v zvezi s tem preveriti, da so izpolnjeni vsi zakonski pogoji za razglasitev take razveze. Kot izhaja iz točk 60 in 61 te sodbe, pa za to nalogo ni mogoče šteti, da je v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti.

73 Tretjič, glede posebnega statusa notarjev v latvijskem pravnem redu zadostuje spomniti, da je treba to, ali se izjema iz člena 51, prvi odstavek, PDEU nanaša na dejavnosti, ki jih opravljajo ti notarji, preizkusiti glede na naravo zadevnih dejavnosti, in ne glede na ta status (glej zlasti sodbo Komisija/Belgija, C-47/08, EU:C:2011:334, točka 85).

74 Poleg tega ni sporno, kot je bilo to pojasnjeno v točki 51 te sodbe, da notarji poklic opravljajo v razmerah konkurence, kar za izvajanje javne oblasti ni značilno (glej po analogiji zlasti sodbo Komisija/Belgija, C-47/08, EU:C:2011:334, točka 117).

75 Nazadnje, tudi trditev Republike Latvije, da se Direktiva 2005/36 ne uporablja za notarje, ne prepriča. To, da se je zakonodajalec odločil, da bo notarske dejavnosti izključil s področja uporabe nekega akta, v obravnavanem primeru te direktive, še ne pomeni, da zanje vedno velja izjema iz člena 51, prvi odstavek, PDEU (glej v tem smislu zlasti sodbo Komisija/Belgija, C-47/08, EU:C:2011:334, točka 119).

76 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da notarske dejavnosti, kot so trenutno določene v latvijskem pravnem redu, niso povezane z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU.

77 Zato je treba ugotoviti, da pogoj državljanstva, ki ga zahteva latvijska zakonodaja za dostop do notarskega poklica, pomeni diskriminacijo na podlagi državljanstva, ki je prepovedana s členom 49 PDEU.

78 Glede na zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da je tožba Komisije utemeljena.

Stroški

79 V skladu s členom 138(1) Poslovnika Sodišča se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Ker je Komisija predlagala, naj se Republiki Latviji naloži plačilo stroškov, in ker ta s svojimi predlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov.

80 Na podlagi člena 140(1) tega poslovnika države članice, ki so intervenirale v postopku, nosijo svoje stroške. Češka republika in Madžarska zato nosita svoje stroške.

Iz teh razlogov je Sodišče (sedmi senat) razsodilo:

1. **Republika Latvija s tem, da opravljanje notarskega poklica pogojuje z državljanstvom, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 49 PDEU.**

2. **Republiki Latviji se naloži plačilo stroškov.**

3. **Češka republika nosi svoje stroške.**

4. **Madžarska nosi svoje stroške.**

Podpisi